

Проект

**„Темите табу в българските онлайн
медии – 2014“**

Резултати и анализ

*Д-р Иво Инджов, медиен експерт на Института за модерна
политика*

За трета поредна година Институтът за модерна политика (ИМП) с подкрепата на Фондация за свободата „Фридрих Науман“ изследва проблема за мълчанието на българските медии по обществено значими теми – на фона на катастрофалните показатели за медийната свобода в България, регистрирани от авторитетни международни изследвания. През тази година, както и м.г., проучихме „Темите табу в онлайн медиите“ – съдържанието им за 2013 г.

Още в началото се налагат две важни уточнения:

- Като „онлайн медии“ са класифицирани новинарски и аналитични сайтове и агенции в интернет и онлайн версии на вестници, радиа и телевизии. Съдържанието на социалните мрежи не е обект на проучването. Публикациите в онлайн медиите често дават добра представа и за това как класическите медии информират по дадена тема.

- За целите на проекта под „теми табу“ се разбират общественозначими теми или важни аспекти от тях, които са: 1. премълчани в медиите, 2. отразявани рядко, 3. повърхностно или 4. са „потопени“ вследствие на акцентирането върху не толкова важни факти и обстоятелства. Важно е да се отбележи също така, че преценката дали дадена тема отсъства от дневния ред на медиите или е маргинализирана, се взема чрез своеобразна комбинация от съпоставяне на количествените ѝ параметри с качествена аналитична оценка за нея (формирана въз основа на „тежестта“ на медиите, в които е публикувана или би трябвало да се появи, на начина, по който е представена, дали е пренебрегната от дълго време или ситуативно и т.н.).

Както всяка година, медийни изследователи, политолози и социолози, експерти от НПО и обикновени граждани имаха възможност да номинират важни теми, които според тях са пренебрегнати или напълно отсъстват от дневния ред на българските медии. Бяха предложени 150 теми, които след проверка и групиране на някои от тях поради сходството им, останаха 105. Работна група на ИМП и Фондация „Фридрих Науман“ селектира 25 теми, за които предположи, че табуизирането им ощетява най-много правото на отделния гражданин и обществото като цяло да бъдат информирани.

Впоследствие петима студенти по социални науки извършиха мониторинг в интернет за потвърждаване или отхвърляне на хипотезата за табуизиране на темите. Проучването си извърши в Google.bg, по предварително зададени критерии и набор от думи, които позволяват да се проследи добре информационният поток по дадена тема през 2013 г.

Мониторингът показва, че 13 от 25-е теми от по-тясната селекция отговарят на критериите за табуизираност. За първи път наблюдаваме толкова висок процент от теми, които се оказаха по-добре отразени от очакваното. Това може да се дължи на три обстоятелства: немного прецизни номинации, разминаване между представата на експертите за дневния ред на медиите и реалното състояние на нещата (ефектът „мислим си че медиите мълчат, докато те говорят“) и по-плюралистичната медийна среда в сравнение с предходната година. След падането на ГЕРБ от власт, въпреки някои основателни подозрения за опитите на днешните управляващи да инструментализират част от медиите, поне по отношение на плюрализма медийната среда направи стъпка напред в сравнение с периода 2009 – 2013 г. Днес правителството се критикува много по-лесно, макар че по-традиция има и медии, които го хвалят – доказателство за сблъсъка на двата подхода беше отразяването на протестите с искане за оставка на кабинета. Тези рамки може би обясняват защо част от темите не попаднаха във финалния негативен списък. Кратък преглед на темите, които не се оказаха табуизирани, ще бъде направен по-долу.

В последния етап от проучването авторитетно жури осемчленно жури гласува за 13-е табуизирани теми по критерия „степен на нарушаване на обществения интерес“ с маргинализирането или пълното затъмняване на дадена тема. Участниците в журито имаха възможност да ранжират по десет теми с падащи оценки от 10 до 1, като с 10 се оценяваше обществено най-значимата тема, а с 1- най-маловажната. По тази система всяка тема може да получи максимално 80 точки.

В крайна сметка се получи следната класация „Топ – 13 на табуизираните теми в българските онлайн медии – 2014“.

№	Тема	Точки
1.	„Клептобанкирането“ - Терминът е използван от финансиста Любомир Христов. - На практика в онлайн медиите няма нито ред за подписката на няколко граждански организации срещу неравноправните клаузи в договорите за банкови кредити - т. нар. клептобанкиране чрез неправомерно повишаване на лихвите по кредити. Медиите не информират и за предложените от експерти и НПО седем законодателни мерки, които да редуцират проблема.	54

	- Много рядко се споменават имена на банки (например Уникредит Булбанк, Пощенска банка, Пиреос), осъдени заради неправомерна едностранна промяна на лихвата по кредити.	
2.	<p>Липсата на качествен политически дебат за новия програмен период на ЕС (2014 – 2020) и сериозното изоставане в планирането за европрограмите</p> <ul style="list-style-type: none"> - Политиците разясняват сравнително често какви пари ще получи България през новия програмен период, спорят за цифри и т.н. Но: - Медиите не се превърнаха в платформа за дискурсивни взаимодействия между изказванията на отделните политици по темата. - Не стана ясно има ли политическо съгласие за това как точно ще се харчат парите от еврофондовете. - Почти няма публикации затова, че България е изостанала съществено с планирането по отделните програми. 	52
3.	<p>Журналистическата етика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Медиите все повече показват единство в отразяването на тежки криминални случаи, като ги превръщат в национални драми със сюжет в реално време. Търсят самоцелни сензации. В този смисъл, в забранена тема се превръща спазването на основни етични норми в журналистиката: - Изследвано е как онлайн медиите отразиха случая с 14 годишната Нина Мирославова, чийто брат заби нож в черепа ѝ. „24 часа“, „Труд“ и няколко сайта показаха снимка на пострадалата със забития нож, както и рентгенова снимка с ножа. - Проблемът е представен в светлината на становището на Комисията за етика в печатните медии, провокирана от този случай и отразяването на убийството на банковата служителка Павлинка Йовчева 	47
	<p>Съмнения за корупция, конфликти на интереси и манипулации при случайното разпределение на дела във ВАС и други съдилища</p> <ul style="list-style-type: none"> - За проблемите при случайното разпределение на делата се информира почти изцяло само във връзка с проверка във ВАС и други съдилища с участието на НПО. Като цяло онлайн медиите информират незадоволително за тази важна за обществото тема. 	47
5.	Критики към Йорданка Фандъкова: за забавянето на	46

	<p>началото на строежа на софийския завод за боклук и бездействие на общината по проблема с насипани със земни маси и строителни отпадъци имоти в софийското поле.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Има публикации за перипетиите и напредъка около завода за отпадъци край София, но само в някои от тях се загатва за несвършената работа от кмета. Те отразяват основно позицията на Фандъкова и не са критични към нея, макар че тя би трябвало да носи политическата отговорност. - Има няколко критични информации относно безразборното изхвърляне на строителните отпадъци в София, но в тях името на Фандъкова не се среща. 	
6.	<p>Собствеността на българските медии: кой всъщност купи пресгрупата, издаваща знаковите някога „Труд“ и „24 часа“</p> <ul style="list-style-type: none"> - Медиите отразиха превръщането на Инвестбанк и бившата журналистка Венелина Гочева чрез нейни фирми в основни кредитори на „Медийна група България“ в края на 2012 – началото на 2013 г. и последвалата смяна на собствеността на групата, при която официален собственик стана Гочева (в съдружие с адвокат, бивш член на НС на Инвестбанк). Но не зададоха неудобни въпроси: - Има ли купувач в сянка на МГБ? - Какво ще стане с апетитната сграда вестниците на бул. „Цариградско шосе“? 	40
7.	<p>Лошото качество на храните на българския пазар</p> <ul style="list-style-type: none"> - Регистрират се публикации за проверка на компетентни институции за качеството на храните, политици и експерти също се изказват по темата. - Липсват качествени аналитични публикации, собствени журналистически разследвания за злоупотреби в големите вериги, много рядко се споменават имената на нарушителите. 	37
8.	<p>Тефтерчето за политически поръчки на Филип Златанов: защо е скрита преписката срещу президента Плевнелиев, кои са „Ц.Ц.“ и „Б.Б.“</p> <ul style="list-style-type: none"> - Макар че отразиха подробно случая, медиите така и не питаха защо бившият шеф на Комисията за конфликт на интереси не е обявил публично, а прибрал в касата си сигнал и последвалата го преписка срещу президента Плевнелиев, макар че тя е била прекратена след като се оказало, че такъв конфликт няма. Името на Плевнелиев фигурира публично в тефтерчето. - Не се задаваше настойчиво въпроса КОЙ: Кои са Ц.Ц. и Б.Б.? 	33

	В някои медии се появиха предположения, че става въпрос за Цветан Цветанов и Бойко Борисов, но предположенията бяха плахи, основно се цитираха се политици. Нямаше задълбочени проучвания по темата.	
9.	<p>Насилието в училище</p> <ul style="list-style-type: none"> - За проблема се информира сравнително често, но като цяло скандалната тема се представя на преде план със сензационния си характер и с единични случаи. - Проблемът не се проследява в структурен план: със задълбочени анализи и разследвания за корените му, дали има ли ученически банди, за безсилието на училищната охрана да овладее проблема, за дълга на държавата, която очевидно не може да се справи със ситуацията. 	23
10.	<p>Недостъпната градска и архитектурна среда за хората с увреждания</p> <ul style="list-style-type: none"> - Неолям брой публикации отразяват акции на хора с увреждания, вкл. по повод на международни дни на хората с увреждания или единични случаи на намеса на институции и медии, клюкарски материали за личности от шоубизнеса и политиката, които злоупотребяват с паркоместата за „инвалиди“. - Не се откриват сериозни анализи, провокативни интервюта с политици, общинари и архитекти защо не се решават проблемите на хората с увреждания, няма разследвания по темата. 	22
	<p>Антипотребителските практики на мобилните оператори: събирания на вземания с помощта на специализирани фирми</p> <ul style="list-style-type: none"> - Въпреки наличието на значим брой жалби до Комисията за защита на личните данни за тормозени хора от т.нар. колекторски фирми, които са откупили реални или несъществуващи техни задължения към мобилните оператори, само в единични публикации се споменават имената на „Виваком“, „Глобул“ или „Мтел“ или на дружествата, чиято собственост са те. Малко по-често под светлината на прожекторите попадат колекторските фирми, които действат на ръба на закона. - Медиите не разглеждат и проблема с недобросъвестните клиенти, които години наред не плащат задълженията си към мобилните оператори. 	22
12.	<p>Всекидневните проблеми на ЛГБТ общността (лесбийки, гейове, бисексуални, транссексуални)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Хората с различна сексуална ориентация попадат под 	11

	<p>светлината на прожекторите покрай ежегодния „София Прайд“, мероприятия на НПО, европейски статистики и по повод годишнини като тази от убийството на Михаил Стоянов в Борисовата градина в София по хомофобски подбуди. Проблемите им във всекидневието много рядко привличат вниманието на онлайн медиите.</p>	
13.	<p>Предизвикателствата пред рециклирането в България</p> <ul style="list-style-type: none"> - Темата е силно пренебрегната в медиите, въпреки че страната е на дъното на разни класации по замърсеност в Европа. - В България продължава да се говори за боклуци, докато всъщност всеки данъкоплатец и купувач на стоки би трябвало да е заинтересован парите, които плаща за такса смет и такса за рециклиране, включена в цената на продуктите, да бъдат харчени за полезно използване на суровините. 	6

ТЕМИТЕ ТАБУ ПРЕЗ 2013 г.

Справка

1. „Клептобанкирането“

„Клептобанкиране“. Ако в България имаше класация за дума на годината, тази можеше да я оглави. При едно условие, разбира се – ако медиите я бяха популяризирали, т.е. ако бяха дали гласност на подписката „За слагане край на клептобанкирането в България“. Нейният призив е „Подкрепете тези мерки, за да не бъде краден кредитополучателят в България, а банките да се „обогатяват без правно основание“. В подписката се предлагат и седем законодателни мерки срещу клептобанкирането. Подписката е инициирана от осем експерти от шест НПО, сред които личат имената на финансиста Любомир Христов, бивш кандидат за вицепрезидент, председател на Института на дипломираните финансови консултанти, Богомил Николов, асоциация „Активни потребители“, финансиста Васил Кендов и др. Те започнаха кампания срещу неравноправните клаузи в договорите за банкови кредити или т. нар. „клептобанкиране“ чрез неправомерно повишаване на лихвите по кредити (страница на Асоциация на потребителите на банкови и финансови услуги, <http://www.angrysheep.org/podpiska-za-slagane-kraj-na-kleptobankiraneto>, 4 октомври 2013).

Успяхме да регистрираме само едно интервю на финансиста Любомир Христов за проблема с клептобанкирането – в сайта Vgnews.me, което той дава за Offnews.bg в края на 2012 г. На 12 август 2013 г. Offnews.bg съобщава за решението на Административният съд в София, с което задължава Комисията за защита на потребителите да обяви кои са банките, чиито договори за кредити съдържат неравноправни клаузи спрямо клиентите им. Поводът е жалба на гражданка във връзка с мълчаливия отказ на председателя на КЗП Веселин Златев да оповести имената на 24 банки нарушители, установени при мащабен анализ на КЗП. Най-масовото нарушение е необосновано повишаване на лихвения процент по кредитите. („Съдът задължи КЗП да обяви кои са банките нарушители“,

http://offnews.bg/news/%D0%91%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F_1/%D0%A1%D1%8A%D0%B4%D1%8A%D1%82-%D0%B7%D0%B0%D0%B4%D1%8A%D0%BB%D0%B6%D0%B8-

[%D0%9A%D0%97%D0%9F-%D0%B4%D0%B0-%D0%BE%D0%B1%D1%8F%D0%B2%D0%B8-%D0%BA%D0%BE%D0%B8-%D1%81%D0%B0-%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%BD%D0%B0%D1%80%D1%83%D1%88%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B8_230274.html](#), 12.08.2013).

Мониторингът установи, че сравнително добро медийно отразяване има само за няколко дела, спечелени от кредитополучатели срещу „Уникредит Булбанк“: в новините на bTV, във в-к „Сега“ и в няколко други сайта. Заглавия: „Русенец осъди "Уникредит" на 2 инстанции, банката му дължи надвзети пари. Малцина у нас вече имат успех срещу увеличаването в движение на лихвите по кредитите“ (<http://btvnews.bg/article/kriminalno/rusenets-osadi-unikredit-na-2-instantsii-bankata-mu-dalzhi-nadvzeti-pari.html>, 07.01.2013), „Банка бе осъдена два пъти за ден за едностранно променена лихва“ (в текста става въпрос за Уникредит Булбанк) (<http://www.segabg.com/article.php?id=657291q>, 16.07.2013), „Осъдената Булбанк върна лихви, но продължава да надписва кредити“ (http://offnews.bg/news/%D0%91%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F_1/%D0%9E%D1%81%D1%8A%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%91%D1%83%D0%BB%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%BA-%D0%B2%D1%8A%D1%80%D0%BD%D0%B0-%D0%BB%D0%B8%D1%85%D0%B2%D0%B8-%D0%BD%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B4%D1%8A%D0%BB%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%B0-%D0%B4%D0%B0-%D0%BD%D0%B0%D0%B4%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%B2%D0%B0-%D0%BA%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%B8_162703.html, 22 февруари 2013).

Бяха установени няколко публикации за Пощенска банка (Юробанк България), например: „Кредитор осъди банка за неспазване на договор“ (в статията става въпрос за Юробанк България) (<http://www.desant.net/show-news/28094/>, 16.08.2013). Успяхме да установим само една публикация – в сайта Econotupnews.bg, за неправомерно вдигане на лихва по кредити от страна на Пиреос банк: „Банка Пиреос България осъдена“ (<http://www.economynews.bg/%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%B0-%D0%BF%D0%B8%D1%80%D0%B5%D0%BE%D1%81-%D0%B1%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F-%D0%BE%D1%81%D1%8A%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B0-news48903.html>,

29.09.2013). В повечето от представените случаи банките са имали възможност да обжалват решението на съда на по-висша инстанция.

Освен това трябва да бъде отбелязано, че по правило липсват анализи и разследвания за своеволието на банките да вдигат еднократно лихвените проценти, тази практика не се разглежда в контекста и на други антипотребителски практики на банките. А тяхната логика, залегнала в масовите договори за кредит, е следната (вж. цитирания случай за дело срещу Юробанк България в Русе): конкретна клауза в договорите „дава право на банката да увеличава и налага по-висок Базов лихвен процент (от който зависи лихвата по кредита) по вече сключени договори. В текста пише, че БЛП не подлежи на договаряне и промените в него стават незабавно задължителни за страните. В същото време банките твърдят, че промяната на БЛП е свързана с промяна в „пазарните условия“, но не конкретизират каква точно промяна в пазарните условия би наложила промяна на БЛП. Понятието „пазарни условия“ е твърде широко и на практика е невъзможно да се прецени кога има реални предпоставки за увеличаване на БЛП и кога – не“. Това пише в решението на Русенския районен съд („Прецедент: Съд отмени правото на банките да увеличават лихви по свое усмотрение“ (http://offnews.bg/news/%D0%91%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F_1/%D0%9F%D1%80%D0%B5%D1%86%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82-%D0%A1%D1%8A%D0%B4-%D0%BE%D1%82%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%BE-%D0%BD%D0%B0-%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%B4%D0%B0-%D1%83%D0%B2%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D1%87%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D1%82-%D0%BB%D0%B8%D1%85%D0%B2%D0%B8-%D0%BF%D0%BE-%D1%81%D0%B2%D0%BE%D0%B5-%D1%83%D1%81%D0%BC%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5_228790.html?pagewhich=20, 6.08.2013).

Две са възможните причини за премълчаването на имената на осъдени банки: страх от рестриктивния закон за кредитните институции, които предвижда драконовски глоби за нарушаване на репутацията на банка, и фактът, че банките остават сред най-големите рекламодатели на медиите. Тези характеристики на медийното отразяване на темата, вкл. липсата на анализи за „клептобанкирането“ определят високата ѝ степен на табуизираност.

2. Липсата на качествен политически дебат за новия програмен период на ЕС (2014 – 2020) и сериозното изоставане на България в планирането на европрограмите

Темата е обществено значима, защото България постоянно е критикувана за слаба усвояемост на средствата от европейските фондове за липсата на ясни приоритети, а понастоящем това финансиране е основният източник на публични инвестиции. През 2013 г. пазарлъците за бюджета на ЕС за новия програмен период (2014-2020) разкриха шансове този подход да бъде променен чрез една активна българска позиция. Стана ли тя факт?

Изследването показва, че медиите доста фрагментарно разглеждат предстоящото финансиране от ЕС и свързаните с него проблеми. Акцент се поставя върху факта, че страната е завоювала повече средства от ЕС за новата финансова рамка. Като цяло става ясно и в кои области ще се вложат те. Частично се информира и за различните приоритети, които ще се следват при финансирането на някои от оперативните програми. Част от специализираните акцентират върху земеделието и средствата, които то ще получи. Обикновено думата за размера на финансирането на България със средства от ЕС и областите, в които ще бъдат изразходвани те, получават евродепутати и министри. В регистрираните над 80 публикации като цяло преобладава бодряшкият тон.

Само в отделни материали се алармира как „България фатално изостава с планирането на милиардите от ЕС“, „Сега“ (<http://www.segabg.com/article.php?id=657106>, 15.07.2013): „България изостава фатално с планирането на новите оперативни програми, по които ще усвоява евросредства в периода от 2014 до 2020 г. Част от тях в момента съществуват публично само под формата на добри намерения в презентации за различни семинари. Неслучайно се изтъква, че подготовката на еврофондовете е основен риск при продължаващата политическа криза. След честите смени във властта и нуждата да се бърза почти е гарантирано, че истински дебат по приоритетите няма да има. А новият програмен период е голямо предизвикателство. Бъдещите оперативни програми ще са първите реални програмни бюджети и България ще трябва да докаже с резултати, че харчи средствата целесъобразно... И беглият преглед на вече подготвените у нас документи показва, че провеждането на публичен дебат по планираните приоритети е практически невъзможно. В момента липсва обща финансова рамка за разпределението на парите по програми. Не са ясни нито тежестта на приоритетите (с изключение на програма "Региони в растеж"), нито начинът, по който се допълват отделните оперативни програми. Няма и разпределение, било то индикативно, на очакваните средства по определените от ЕС 11 тематични приоритета. Естествено няма и разбивка на бюджета по години. И служебното, и настоящото правителство изтъкват като оправдание липсата на ясен бюджет на европейско ниво.“

Освен това липсват дискурсивни взаимодействия между изказванията на отделните политици, които намират място в медиите и не става ясно има ли политическо съгласие за това какво ще се прави с парите от еврофондовете. С оглед на тези специфики на количественото и качествено отразяване на темата може да се даде оценката, че тя е пример за табуизиране на същината на един проблем чрез често и разнопосочно и общо говорене за числа, приоритети и програми, без да се разясняват разбираемо важни въпроси.

3. Журналистическата етика

- Медиите все повече показват единство в отразяването на тежки криминални случаи, като ги превръщат в национални драми със сюжет в реално време. В този смисъл образно казано в тема „табу“ се превръща спазването на основни етични норми в журналистиката.

По-общо формулираната тема беше „пречупена“ през два случая, в които „редица медии публикуваха преки снимки на жертвите на насилническите актове“: обезобразеното лице на 14-годишната Нина Мирославова, чийто брат заби нож в главата ѝ, но тя оцеля, и мъртвото тяло на покойната банкова служителка Павлинка Йовчева, застреляна от кредитоискател. И двата случая привлякоха общественото внимание и дават основание да се поставят няколко въпроса: „В какви случаи е резонно да се представят актове на насилие в медиите и с какви мотиви се прави това? Докъде се простира свободата на медиите, които функционират според законите на пазара, къде се къса връзката между професионализма и журналистическата етика, която задължително включва и отговорността? Какъв е езикът и стилът на медийните послания? Как те се отразяват особено на детската психика и поведение? Къде минава границата между правото на информираност на обществото и сензационното показване и натрапване на отрицателни явления? И особено същественият въпрос: дали понякога медийният интерес не се фокусира в по-голяма степен върху насилника, отколкото върху жертвата. С което жертвата става обект на вторична виктимизация?“ (из Становище на Комисията за етика в печатните медии по представянето на сцени на насилие от средствата за масова информация, 10.10.2013).

В тези риторични въпроси на Етичната комисия се оглеждат проблемите, свързани с начина, по който по-голяма част от българските медии отразяват случаи на убийства, насилие, гавра с човешкото достойнство.

„Независимо че първия случай имаше щастлив финал, а вторият, за съжаление – не, и при двата, според мнението на комисията, медиите, публикували въпросните изображения, е трябвало да си поставят въпроса за въздействието на тези снимки върху семействата и близките на засегнатите. И да се постараят да избягнат травмиращото психическо въздействие, мислейки и имайки пред очи, ако не чувствителността на аудиторията като цяло, то поне трагедията на близките на жертвите... Показването на снимката на Нина Мирославова, дори и ако с оглед на редакционната политика на съответната медия безусловно се налага (в което комисията се съмнява), не бива да става без предварителна подготовка на аудиторията, като по-специално се акцентира върху родителите, които следва да предпазват децата си от подобни гледки, и без едновременното безусловно осъждане на акта на насилие върху нещастното дете – Нина Мирославова.

Етичната комисия порица медиите общо, без да посочи конкретни „виновници“. За целите на проучване беше изследвано как онлайн медиите отразиха случая с Нина Мирославова.

Две от най-посещаваните новинарски медии в интернет - вестниците „24 часа“ и „Труд“ и няколко по-малки сайта публикуваха две снимки на потърпевшата: на едната, в анфас, на която са закрити само очите ѝ, се вижда как ножът пробжда черепът, другата е рентгенова, в профил, но показва същото. Първата снимка „отваря“ публикацията в „24 часа“: „13 см острие на нож извадили плевенските лекари от главата на Нина“ (http://www.24chasa.bg/Article.asp?ArticleId=2271108&utm_source=flip.bg, 30.08.2013). Друга публикация: „13-годишната Нина, прободена с нож в главата преди месец, вече ходи на училище“ (<http://www.24chasa.bg/Article.asp?ArticleId=2304557>, 18.09.2013), е илюстрирана с рентгеновата снимка. Текстът сякаш има „по-научен“ характер: описва как е оцеляло момичето със забития нож в главата, как са се справили лекарите със случая и т.н.

В информацията на „Труд“ със заглавие „Чудо! Момиче оцеля с нож в главата“ (<http://www.trud.bg/Article.asp?ArticleId=2268866>, 30.08.2013), водеща е рентгеновата снимка, но на мултимедия е показана и другата. В мултимедията на „Стандарт“ към темата присъства рентгеновата снимка, но тя не е „отваряща“ към публикацията: „16-годишен заби нож в главата на сестра си“ (http://www.standartnews.com/balgarinya-obshtestvo/16godishen_zabi_nozh_v_glavata_na_sestra_si-202459.html, 29.08.2013).

Реакцията на Етичната комисия и изследвания конкретен казус дават повод да се направи изводът, че спазването на журналистическата етика е тема „табу“ за редица медии в България.

- Съмнения за корупция, конфликти на интереси и манипулации при случайното разпределение на дела във ВАС и други съдилища

Темата с нарушенията във Върховния административен съд и други съдилища е отразена в онлайн медиите основно покрай проверката, извършена от Висшия съдебен съвет по сигнал на неправителствени организации за нередности при случайното разпределение на делата . Въпреки че дереджето на българското правосъдие е традиционна тема в медийното пространство, в онлайн медиите бяха регистрирани само ограничен брой публикации, които засягат конкретно проблема със случайното разпределение на делата. В някои статии текстове се споменава, че е имало проверка, че председателят на ВАС се е възмутил от нея, но не и дали са били установени нарушения и евентуално - какви.

Характерни заглавия, вкл. в bTV и Дарик радио: „Софтуерът за случайно разпределение на делата във ВАС позволява манипулации“ (http://dariknews.bg/view_article.php?article_id=1068644p, 10.04.2013; „ВСС ще провери разпределението на делата в СГС, но с комисия с нов състав. Проверките в други две съдилища са извършени, въпреки съмненията за конструирането на състава на проверяващите“, <http://btvnews.bg/article/bulgaria/vss-shte-proveri-razpredelenieto-na-delata-v-sgs-no-s-komisiya-s-nov-sastav.html>, 09.04.2013 10:52).

Като цяло липсват собствени задълбочени журналистически проучвания и разследвания, които да потвърдят или отхвърлят основателните подозрения в обществото за сериозни проблеми при разпределението на дела в контекста на ширещата се представа за българския съд като корумпиран и средище на конфликт на интереси. Следователно темата може да бъде оценена по-скоро като табуизирана.

5. Критики към Йорданка Фандъкова за забавянето на софийския завод за боклук

Проучването установи над 30 публикации, свързани с различните перипетии пред старта на изграждането на завода за боклук край София и опасността проектът, който е „заченат“ още от 2005 г., да се отложи за 2014 г.: обжалването на изборния изпълнител от страна на конкурентна фирма, решението на ВАС, което потвърждава избора на Столичната община, последвалият нов сигнал до ЕК във връзка със законността на

процедурата и щастливата развързка в края на годината. В почти всички от тях доминира версията на столичната кметница за развитието на събитията, тя не е конфронтирана с въпроси каква отговорност носи самата тя с двата си управленски мандата за деветгодишното проточване на проекта.

Само в две-три публикации имаше критични нотки или по-сериозна критика към Фандъкова за сегашното състояние на нещата: „Софийският завод за боклук виси на косъм. В ЕК е изпратен нов сигнал срещу законността на процедурата“ (<http://pressadaily.bg/publication/30862-%D0%A1%D0%BE%D1%84%D0%B8%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B8%D1%8F%D1%82-%D0%B7%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B4-%D0%B7%D0%B0-%D0%B1%D0%BE%D0%BA%D0%BB%D1%83%D0%BA-%D0%B2%D0%B8%D1%81%D0%B8-%D0%BD%D0%B0-%D0%BA%D0%BE%D1%81%D1%8A%D0%BC/>, 19.12.2013).

В каре към тази публикация в коментар на Петър Бойчев четем: „Софийският завод за боклук все повече заприличва на мираж в пустинята. От 2005 г. насам кметовете Бойко Борисов и Йорданка Фандъкова го сочат - ей там, близо край София. Договорът вече бил уреден, аха да направят първа копка, а на мястото на завода все още е гола поляна. А иначе боклук и боклуци колкото щеш. Борисов се кле, кръсти и гледа към Началника, че до края на мандата си завод ще има. Прости му, Господи, той така, от добро сърце... да помогне искаше, но мандат не му стигна. Няма да й стигне май и на Фандъкова. Странна работа наистина със софийския боклук. По принцип по света се знае, че това е любимата работа на мафията - от Ню Йорк до Неапол. А защо у нас не ни се получава - имаме си и мафия, имаме и боклук?“

6. Собствеността на българските медии: кой стои зад пресгрупата, издаваща вестниците „Труд“ и „24 часа“

За големите телевизии и радиа в България има относителна яснота кои ги притежава. Не така стоят нещата с пресата, където „сивите зони“ в собствеността са най-много - дори може би повече, отколкото при интернет сайтовете.

И през 2013 г. критично настроените медии продължаваха да спекулират, без да могат да го докажат, че зад тогавашния официален собственик на Нова българска медийна група - Ирена Кръстева, стои синът ѝ – депутатът от ДПС Делян Пеевски, че около групата гравитират други медии, а по някакъв начин тази медийна мощ е свързана с Цветан

Василев, мажоритарен собственик на Корпоративна търговска банка. Спекулациите се подсилваха от факта, че поне до определен момент от годината в банката все още бяха вложени най-много пари на държавните фирми.

За разлика от казуса „собственост на НБМГ“, който отдавна присъства в публичното пространство, медиите почти не задаваха аналогични въпроси във връзка с втората в рамките на три години смяна на собствеността на Медийна група България, издаваща знаковите някога (като език, тираж и влияние) всекидневници „24 часа“ и „Труд“. Стана ясно, че новият официален собственик е Венелина Гочева (заедно с адвокат Димитър Димитров, който е бил член на НС на Инвестбанк като представител на „Феста холдинг“ на Петя Славова) чрез фирмата им „Про Нюз България“. Фирмата получи разрешение от КЗК да купи дялове от Медийна група България от бизнесмените Огнян Донов, Любомир Павлов и „БГ „Принтмедия“, но от търговски съображения големината му не беше съобщена. Тогава сайтът „Медиапул“ писа: „Финализирането на сделката няма обаче да отговори на въпроса кой е новият реален собственик на вестникарската група и сградата на Полиграфическия комбинат. Според неофициална информация ВАЦ продаде вестниците и сградата за 55 млн. евро преди две години.“ (*Антимонополната комисия потвърди: Официалният купувач на "Труд" и "24 часа" ще е Венелина Гочева*, <http://www.mediapool.bg/ofitsialniyat-kupuvach-na-trud-i-24-chasa-shte-e-venelina-gocheva-news205898.html>, 30.04.2013. Преди това, още в края на 2012 г. стана ясно, че Инвестбанк и Гочева чрез нейни фирми са новите кредитори на Медийна група България (http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2012/12/04/1961593_investbank_i_venelina_gocheva_sa_novite_kreditori_na/, 4.12.2012).

На 27 май 2013 г. в e-vestnik излиза редакционен коментар „Кой купи „Труд“ и „24 часа“? Мълчанието продължава“ (<http://e-vestnik.bg/17702>). В него се задават няколко въпроса, които другите медии не засягат:

- *Имат ли вестниците друг купувач „в сянка“?*: „По-странното е, че сега двата вестника имат нов купувач, а никой не знае кой е той. Купувачът продължава да се крие. Като лице собственик е изтикана отпред Венелина Гочева, бивша главна редакторка на „24 часа“. Медии се задоволяват със съобщения, че тя е купувачът. А в управителното тяло на фирмата има представители на две адвокатски кантори, зад които се крият реалните собственици. Кой ще повярва, че Гочева е купувач на два вестника за няколко десетки милиона? Тя може и да е станала милионерка, ама чак пък толкова. И останалите медии мълчат за собственика на два от най-големите български вестници. Скандално. Как така някой ще купува „Труд“ и „24 часа“ и всички ще се правят на ударени. Кой е той?“

- *Какво ще се случи с апетитната сграда на вестниците на бул. „Цариградско шосе“? „Икономическата логика сочи, че сградата на вестниците ще бъде продадена от купувача, а редакциите на двата вестника ще трябва да бъдат съкратени чувствително. Влиянието им се свива все повече, а резки движение и радикални промени в тях могат да влошат положението.“*

7. Лошото качество на храните в супермаркетите и кварталните магазинчета

В българските онлайн медии периодично се появяват информации (бяха регистрирани 45 публикации) за проверка на компетентни институции за качеството на храните в супермаркетите, съдържанието на вода в пилешкото, има ли телешко месо в телешките колбаси, вредата от евтините колбаси и замразените храни, как повечето от вносните храни са нискокачествени, за съмнителното качество на българското сирене и т.н. Обикновено думата се дава на политици и експерти. Например: изявление на земеделския министър Димитър „Греков: Вносните храни в хипермаркетите са със съмнително качество“ (цитиран в Inews.bg, 2.10.2013), изказване на директора на Агенция по безопасността на храните Пламен Моллов: „Черен списък за фирмите със системни нарушения може да повиши качеството на храните“ (Darikfinance.bg, 14.12.2013). Проследяват се и акции на контролните органи: „Две български фирми произвеждали колбаси с конско месо“ (Manager.bg, 3.03.2013).

Липсват обаче качествени аналитични публикации, собствени журналистически разследвания за злоупотреби в големите вериги, много рядко се споменават имената на нарушителите (търговските вериги и производителите на хранителни продукти са добри рекламодатели). Затова, макар и с известни резерви, темата може да бъде определена по-скоро за табуизирана.

8. Тефтерчето за политически поръчки на Филип Златанов – защо е скрита преписката срещу президента Плевнелиев, кои са „Ц.Ц.“ и „Б.Б.“

- Кратка ретроспекция: В началото на април 2014 г. Златанов получи 3,5 г. затвор от СГС по обвинението му за длъжностно престъпление, станало популярно като делото за "тефтерчето". „Златанов бе признат за виновен, че не е обявил публично, а прибрал в касата си сигнал и последвалата го преписка срещу президента Росен Плевнелиев, както и решение за наличие на конфликт на интереси по преписка срещу бившата съветничка на държавния глава Димана Ранкова. В първия случай комисията е прекратила казуса със становище, че няма данни Плевнелиев да е в конфликт на интереси. По преписката

срещу Ранкова обаче решението е обратното, като по него има две особени мнения. Златанов обаче не го е огласил и така е попречил на Ранкова да го обжалва, реши в четвъртък СГС“ („Филип Златанов "изгоря" с присъда от 3 години и половина за "тефтерчето". *Екшефът на комисията за конфликт на интереси е виновен, че крил преписки за президента и негова съветничка*", <http://www.mediapool.bg/filip-zlatanov-izgorya-s-prisada-ot-3-godini-i-polovina-za-teftercheto-news218745.html>, 03.04.2014).

Случаят „Златанов“ нашумя, когато през юли м.г. от прокуратурата разпространиха данни, според които председателят на органа разполагал с тефтерче, в което стриктно отбелязвал кои лица подлежат на преследване и за кои проверката трябва да се забави, забатачи или прекрати. За случаите на Плевнелиев и Ранкова пише: „Винаги да се уведомява И. Ф. за обаждания от първите мъже на държавата, плюс председатели на комисии“; „Росен Плевнелиев - сигналът е прекратен, да не се качва в интернет“; Какво да правим с Ранкова и президента“, „Ранкова не се качва, чака се Дянков, настоява тя да стане от БНБ“ и др.“

Комисията е искала от президента да представи на комисията доказателства от който момент нататък е предприел действия за освобождаване от длъжност в органите на управление на търговските дружества, в които участвал преди да бъде избран за министър на регионалното развитие и благоустройството. От президентството информират, че в отговор президентът е представил доказателства, че е предприел всички необходими действия за освобождаването му от тези дружества в законоустановения срок. Документите са били предоставени на Комисията, макар че са достъпни на страницата на Търговския регистър.

Освен това тефтерчето съдържа таен списък за политически поръчки по схемата: И.Ф. – Ц.Ц. – Б.Б. Абревиатурите, а които се предполага, че са на политици от ГЕРБ, контрастират с цялото изписване на имената на президента.

Ето и аргументите за обявяване на темата като табуизирана. Онлайн медиите отразяват надълго и нашироко обвинението на прокуратурата срещу Златанов, съдържанието на тефтерчето и написаното за Плевнелиев и бившата му съветничка. Но не проучват задълбочено следните въпроси:

- Защо бившият шеф на Комисията за конфликт на интереси не е обявил публично, а прибрал в касата си сигнал и последвалата го преписка срещу президента Плевнелиев за предполагаем конфликт на интереси? Имало ли е сценарист зад проверката на президента и кой е той? В същото време не си направиха труда собственооръчно да проверят по-обстойно твърденията на Плевнелиев за липсата на конфликт на интереси.

- КОЙ?: Кои са И.Ф. (има записки и за „Искра“ и „Фидосова“), Ц.Ц. и Б.Б. Една от въпросителните сякаш отпадна след като Искра Фидосова подаде оставка от парламента и ръководството на ГЕРБ. В някои медии се появиха предположения, че съкращенията „Ц.Ц.“ и „Б.Б.“ са за Цветан Цветанов и Бойко Борисов, политици се изказаха също в тази насока. Въпросите обаче не бяха задавани настойчиво, не бяха направени качествени интервюта и разследвания, които да хвърлят повече светлина по темата за „тефтерчето“ и политическите поръчки и зависимости.

9. Насилието в училище

Темата „Насилието в училище“ е типичен пример затова как един обществено значим проблем присъства периодично в медиите, но не е представен качествено. При информирането за това как ученици малтретират или пребиват свои връстници и в поредки случаи за насилие на учители на ученици, а в единични – и с обратен знак, наблюдаваме реактивния подход. Случва се инцидент в училище, медиите информират като подгръват публиката с атрактивни заглавия и по-сочен от необходимото език. След това темата се забравя до следващия инцидент. Информира се и за инициативи на НПО за намаляване на агресията в училище, вкл. единични разговори с ученици и училищата.

Проблемът за училищното насилие не се проследява в структурен план: със задълбочени анализи и разследвания дали има ученически банди, за безсилието на училищната охрана да овладее проблема, за дълга на държавата, която очевидно не може да ограничи насилието в училище. С известни резерви, темата може да се счита за табуизирана.

10. Недостъпна градска и архитектурна среда за хората с увреждания

Една кратка разходка из софийските улици е достатъчна, за да се регистрира най-видимата част от проблемите в придвижването на хората с увреждания: паркирали коли на тротоарите въпреки поставените антипаркинг колчета, полиетиленови „палатки“ и дървени подиуми, изникнали почти до всяко заведение, което надхитрява забраните за тютюнопушене, но отнема от свободното пространство на тротоара, плочки в окаяно състояние, представляващи опасност за живо на здрав човек, та камо ли на хора с увреждания. На някои станции на метрото няма асансьори за хора с увреждания, влакчетата са прекалено високи, за качване на количките и т.н. Подобни проблеми има и в останалите български градове.

В противовес на тази реалност публикациите за затруднения достъп на хора с увреждания до градска и архитектурна среда е твърде скромни. Бяха регистрирани

около 30 публикации, като цяло темата е представена доста рехаво. По правило публикациите отразяват протестни акции на хора с увреждания, вкл. по повод на международни дни, прояви на НПО или единични проблемни случаи. Определен дял заемат чисто клюкарските несериозни материали за известни личности от шоубизнеса и родната политика, които злоупотребяват с паркоместа за „инвалиди“.

Примери: „Хора с увреждания в поход за независимост. Събитието не съвпадна с Деня на независимостта заради неработещ специализиран градски транспорт“ (<http://btvnews.bg/article/bulgaria/regionalni-novini/hora-s-uvrezhdaniya-v-pohod-za-nezavisimost.html>, 23.09.2013; „След репортерска проверка на Радио София блок 022 в "Люлин" става достъпен за хората с увреждания“, <http://newradiosofia.bnr.bg/News/Pages/180113lulin.aspx>, 18.01.2013).

На пръстите на едната ръка се броят публикации за всекидневните трудности, с които се сблъскват хората с увреждания, интересни фичъри, житейски истории, материали с бекграунд за даден проблем и евентуално – за решението му. Например: „Не съвсем европейско метро...“ (http://www.capital.bg/blogove/pravo/2013/02/13/2002130_ne_suvsem_evropeisko_metro/, 13.02.2013). Публикация за решение на ВАС, че Столична община и фирми, обслужващи метрото, дискриминират хората с увреждания.

На базата на горепосочените особености на отразяването на темата, може да се заключи, че тя се вписва в дефинициите на проекта за „табуизираност“.

- Антипотребителските практики на мобилните оператори – събиране на задължения от т.нар. колекторски фирми на ръба на закона

Въпреки че има значим брой жалби до Комисията за защита на личните данни, че хора са тормозени от такива фирми, които са откупили реални или несъществуващи техни задължения към мобилните оператори, само в единични публикации се споменават имената на „Виваком“, „Глобул“ или „Мтел“ и дружествата, чиято собственост са те. Малко по-често под светлината на прожекторите попадат т.нар. колекторски фирми, които действат на ръба на закона. В същото време медиите не разглеждат и проблема с недобросъвестните клиенти, които години на ред не плащат задълженията си към мобилните оператори.

Едно от малкото изключение е публикация в „Труд“, в която омбудсманът Константин Пенчев отговаря на въпроси на засегнати от горепосочените практики читатели („Не се плашете от събирачите на дългове“, <http://www.trud.bg/Article.asp?ArticleId=1921488>,

15.04.2013): „За да не бъда голословен, ще си послужа със статистика. За 2012 г. в институцията на омбудсмана са постъпили точно 108 жалби срещу мобилните оператори за цесия. От тях: срещу „БТК“ АД - 57 жалби, срещу „Космо България Мобайл“ ЕАД - 47 оплаквания, и още 4 срещу „Мобилтел“ ЕАД. Считам за редно да посоча и колекторските фирми, за които са получени най-много оплаквания при нас. Това са „С. Г. Груп“ ООД (65 жалби), „Кредитреформ България“ ЕООД (13 жалби) и „Фронтекс Интернешънъл“ ЕООД (8 жалби).“ Друг пример също е от „Труд“: „С друго решение КЗЛД глобява „Глобул“ с 15 000 лв. за това, че дружеството е пуснало събирачи на дългове срещу свой абонат за дължимата сума по фактура още преди самият платежен документ да бъде издаден. Става дума за сметка от 77,27 лв. („Теч на лични данни в НАП“ Решението може да бъде обжалвано в Административния съд, 3.06.2013, <http://www.trud.bg/Article.asp?ArticleId=2026489>).

12. Всекидневните проблеми на хората от ЛГБТ общността (лесбийки, гейове, бисексуални, транссексуални)

Отразяването на темата „ЛГТБ“ (лесбийки, гейове, бисексуални, трансексуални) не е свързано само с традиционния „София Прайд“, а и с други събития в подкрепа на хората с различна сексуална ориентация в страната и международни проучвания, които установяват високото ниво на хомофобските нагласи в България. Годишнината от убийството на Михаил Стоянов в Борисовата градина в София от хомофобски подбуди е отразено в големите национални медии, вкл. радио и телевизии. Характерни заглавия: „5 години по-късно тръгна делото за убийтия от хомофоби Михаил“ (<http://novanews.bg/news/view/2013/10/18/60185/5-%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B8-%D0%BF%D0%BE-%D0%BA%D1%8A%D1%81%D0%BD%D0%BE-%D1%82%D1%80%D1%8A%D0%B3%D0%BD%D0%B0-%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D0%BE%D1%82%D0%BE-%D0%B7%D0%B0-%D1%83%D0%B1%D0%B8%D1%82%D0%B8%D1%8F-%D0%BE%D1%82-%D1%85%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D1%84%D0%BE%D0%B1%D0%B8-%D0%BC%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B8%D0%BB/>, 18.10.2013; „БХК: Правата на нехетеросексуалните хора продължават да бъдат потъпквани“, <http://btvnews.bg/article/bulgaria/obshtestvo/bhk-pravata-na-neheteroseksualnite-hora-prodalzhavat-da-badat-potapkvani.html>, 17.05.2013).

В публикация в сайта Webcafe.bg сполучливо се обобщават част от проблемите с присъствието на темите за ЛГБТ-общността в дневния ред на българските медии: „Всяка година от известно време насам, със затоплянето на времето в българското медийно

пространство надвисва ЗАПЛАХАТА от поредния гей прайд, организиран в София. Е, тогава какво чудо наставка... Църквата клейми, политиците се дистанцират, от общината мрънкат, националистите призовават към открита агресия, шепа активисти се защитават, социалните мрежи се задръстват от мнения и всеки е прав... В никакъв случай не твърдя, че прайдът е нещо лошо - напротив, дори и едномесечния бум в публичното пространство, който той предизвиква, е нещо. Но е крайно време и българското общество, и най-вече българските медии, чиято дългогодишна практика за съжаление е да търсят скандала и само скандала - да разберат, че така година след година със спонтанни избухвания по време на прайд не се прави социален диалог. ЛГБТ гражданите са неразривна част от обществото, а техните права и проблеми са там, в публичното пространство. Независимо че за тях се заговаря само по веднъж годишно." (цитат от личното мнение на Йонна Минчева: „Гей права извън време на прайд. ЛГБТ новини в българските медии се появяват само по време на прайдовете" (http://www.webcafe.bg/id_1442416985/fpage_2/).c

- 13. Предизвикателствата пред рециклирането в България

Ще представим проблема през погледа на Евгения Ташева, експерт по темите за отпадъците и тяхното ползотворно усвояване (в интервю за Dnevnik.bg): „В България продължаваме да говорим за боклуци, докато всъщност всеки от нас е данъкоплатец и купувач на стоки и е логично да желае парите, които плаща за такса смет и такса за рециклирането, включена в цената на продуктите им, да бъдат харчени целесъобразно – за полезно използване на суровините. В момента парите ни отиват за унищожаването им или заравянето им, с което не само се разхищават средства, но преди всичко вреди на здравето и околната среда.

И управниците, и обикновените хора у нас все още гледат на отпадъците като на проблем... Общините, регионите и държавите, които постигат качествена и количествена промяна в управлението на отпадъците, вече не използват думите боклуци и отпадъци, а говорят за ресурси, материали или суровини... Време е да започнем да мислим за отпадъците като материали, които, ако са правилно и умно наместени в икономиката, ще се превърнат в суровини, охраняващи местното производство. По този начин не само спестяваме от вноса или добива на свежи суровини (който в повечето случаи има тежък отрицателен отпечатък върху природата и човешкото здраве по света и у нас), но така се откриват и нови зелени работни места. Пак е време за „вторични суровини“ („Евгения Ташева: Клошарите допринасят за рециклирането между 2 и 4 пъти повече от системата с цветните кофи у нас,

http://www.dnevnik.bg/biznes/intervju/2013/11/25/2189504_evgeniia_tasheva_klosharite_dop_rinasiat_zal/, 26 ноември 2013).

В процеса на мониторинг бяха регистрирани двадесетина публикации в онлайн медии за рециклирането в България въобще, вкл. акции на държавни институции и сдружения за ползите от него. Само в отделни публикации се информира за огромното изоставане в тази сфера: във връзка с критични спрямо България евродоклади, за съществуващия икономически неизгоден модел на унищожаване на отпадъците, за вредите за околната среда и заплахите за здравето на хората. Става въпрос предимно за кратки информации, например „България е на последно място в ЕС по рециклиране на отпадъците“ (<http://glasove.com/novini/26170-bulgariya-e-na-posledno-myasto-v-es-po-retsiklirane-na-otpadutsite>, 19.03.2013, информация на агенция „Фокус“).

ТЕМИ, КОИТО ИЗПАДНАХА ОТ КЛАСАЦИЯТА

Списъкът включва: „Незаконният лифт на „Пампорово АД“ на банкерката Цветелина Бориславова и изсичането на гори в курорта“, „Ситуацията в домовете за деца“, „Престъпната лекарска небрежност“, „Подозрени за участието на президента Плевнелиев в съмнителни финансови операции от периода му на бизнесмен“, „Съдбата на евреите от „новите земи“: Вардарска Македония, Беломорска Тракия и Пиротско“, „Гледните точки на противниците на окупацията на СУ“, „Преговорите за трансатлантическото търговско и инвестиционно партньорство“, „Финансиране на медиите от държавата и чуждестранни фондации“, „Дискриминацията на жените (без домашното и сексуалното насилие)“, „Демократурата на Путин“, „Партийното финансиране“, „Животът в бежанските лагери“.

По-надолу ще бъдат представени аргументите ни за изваждане от списъка с табуизирани теми на три по-щекотливи проблема:

Институтът за модерна политика е носител на Втора награда „Изследователски център на Европа за 2012 г.“, присъдена от авторитетното британско издание „Prospect Magazine“ и Британското кралско общество

- *Незаконния лифт на „Пампорово“ АД на банкерката Цветелина Бориславова и изсичането на гори в курорта.* Три месеца българските медии мълчаха след като в началото на август сайтът Хаштаг-BG алармира, че дружеството „Пампорово АД“, в който мажоритарен собственик е банкерката Цветелина Бориславова, строи незаконен лифт в курорта, както и за незаконна сеч в района на строителството („[Бориславова сече Родопите, „Зелените“ мълчат](http://hashtag-bg.com/articles/769/%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D1%81%D0%B5%D1%87%D0%B5-%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%B7%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%BC%D1%8A%D0%BB%D1%87%D0%B0%D1%82)“, <http://hashtag-bg.com/articles/769/%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D1%81%D0%B5%D1%87%D0%B5-%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%B7%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%BC%D1%8A%D0%BB%D1%87%D0%B0%D1%82>, 8.08.2014). В началото на ноември, след като дойде заповедта ДНСК за спиране на лифта, медиите изведнъж „гръмнаха“, че съществува такъв проблем. Публикациите бяха оцветени в зависимост от отношението им към Бориславова, икономическите им обвързаности и политическите им предпочитания.

- *„Съдбата на евреите от „новите земи“: Вардарска Македония, Беломорска Тракия и Пиротско“.* По света България има славата на спасител на своите евреи, но все още малко се знае за съдбата на евреите от т.нар. „нови земи“. Макар и двадесетина на брой, публикациите (вкл. и в национални радиа и телевизии), които разглеждат ролята на властите в Царство България за депортацията на евреите от Вардарска Македония, Беломорска Тракия и Пирот и последвалото им унищожение в концлагерите разчупват досегашното табу по тази тема. Има няколко основни „ускорителя“ на отразяването на темата: 70-тата годишнина от началото на депортацията на евреите от тези земи; искането на организацията „Шалом“ България да поеме моралната отговорност за депортирането на евреите от „новите земи“; спорът за българските евреи в САЩ, предизвикан от предложение площад във Вашингтон да бъде кръстен на името на Димитър Пешев.

- *„Финансирането на медиите от държавата и чуждестранни фондации“.* В сравнение с оскъдния брой публикации от м.г. за държавата като голям рекламодател, в настоящото проучване установихме видим количествен ръст на публикации по темата. Това се дължи основно на факта, че в средата на годината правителството публикува за първи път цялостен отчет за изразходването на средствата за популяризиране на европрограми и проекти по линия на медии, рекламни и пиар агенции и др. Малко на брой обаче са публикациите, в които се търси взаимовръзка и контекст в потока от цифри, а още по-малко – такива, в които се анализират евентуални зависимости между

това финансиране и редакционната политика на медиите. Поради „натрупванията“ от минали години, експертното усещане за табуизираност остава – макар че вече ситуацията е променена. По-малко се пише за много безсмислената и неефективна инфомрационно-рекламна кампания за над 18 млн. лв. за популяризиране на цифровизацията - процес, който засяга едва 100 000 социално слаби души. За сметка това наличните публикации са по-критични в сравнение с първата подтема.

През м.г. се писа много повече и за финансиране на български медии от чуждестранни фондации. Но не основно вследствие на собствени проучвания на онлайн медиите, а на акцентирание в някои от тях на една част от доклада за темите табу в онлайн медиите на Института за модерна политика от 2013 г. Тогава констатирахме, че в българското медийно пространство твърде слабо е отразено финансирането на изданията на „Икономедия“, сп. „Едно“, „Медиапул“, „Редута“ и БНТ от фондация „Америка за България“. Разбира се, лично аз не съм щастлив, че тази наша констатация беше използвана за целите на характерните за България „медийни войни“. Но като ръководител на проекта съм удовлетворен, че той дава своя скромнен принос за разчупване на медийното мълчание по важни за обществото теми.